

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Ірина Мандрик

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт

Луцьк 2021

УДК 911.3:339.9(075.8)

М 23

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Волинського
національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 2 від 20 жовтня 2021 р.)

Рецензенти:

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Патійчук В. О. – кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мандрик І. П.

М 23 *Географія світового господарства* : Методичні рекомендації до виконання практичних робіт. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 39 с.

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з курсу «Географія світового господарства» розроблено для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014.07 «Середня освіта (Географія)», освітньої програми «Середня освіта. Географія. Економіка» освітнього рівня «бакалавр».

До кожної практичної роботи подані запитання для перевірки рівня засвоєння знань, методичні вказівки до виконання практичних завдань та перелік рекомендованої літератури.

УДК 911.3:339.9(075.8)

© Мандрик І. П., 2021
© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2021

Зміст

Вступ.....	4
Практична робота № 1. Світове господарство як глобальна географічна система.....	5
Практична робота № 2. Вплив НТР на галузеву і територіальну структуру світового господарства.....	6
Практична робота № 3. Природні умови і ресурси світового господарства	8
Практична робота № 4. Населення і трудові ресурси як чинники розвитку світового господарства.....	10
Практична робота № 5. Паливно-енергетичний комплекс світу.....	13
Практична робота № 6. Географія світової металургії.....	15
Практична робота № 7. Географія світового машинобудування.....	17
Практична робота № 8. Географія хімічної і лісової промисловості світу.....	19
Практична робота № 9. Географія легкої і харчової промисловості світу.....	21
Практична робота № 10. Географія сільського господарства світу.....	23
Практична робота № 11. Географія транспорту світу.....	25
Практична робота № 12. Географія світового зв'язку.....	28
Практична робота № 13. Роль сфери послуг у світовому господарстві.....	30
Практична робота № 14. Міжнародні економічні відносини і світо господарські зв'язки.....	32
Практична робота № 15. Глобальні проблеми світового господарства.....	34
Політика оцінювання.....	36
Рекомендована література.....	37

Вступ

«Географія світового господарства» – одна з важливих навчальних дисциплін у системі підготовки вчителів-географів, які навчаються за спеціальністю 014.07 «Середня освіта (Географія)», освітньої програми «Середня освіта. Географія. Економіка».

Навчальна дисципліна «Географія світового господарства» висвітлює питання щодо етапів розвитку світового господарства, його функціональної, галузевої і територіальної моделі, провідних трендів структурних змін під впливом науково-технічної революції. Вивчення навчальної дисципліни формує розуміння сучасної галузевої та територіальної структури світового господарства, тенденцій у світогосподарських зв'язках, глобальних проблем світового господарства.

Мета навчальної дисципліни – формування сучасного суспільно-географічного мислення та системи спеціальних знань з проблем дослідження світового господарства як глобальної географічної системи.

Завдання навчальної дисципліни:

- з'ясувати вплив природно-географічних умов, соціально-економічних і техніко-економічних факторів на географію галузей і виробництв світового господарства;
- дослідити динаміку змін в галузевій і територіальній структурі провідних секторів (галузей) світового господарства;
- провести просторовий аналіз системи потоків товарів, послуг і фінансових ресурсів;
- виявити місце окремих держав світу у міжнародному поділі праці.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання: *знати:* суть і зміст основних понять і категорій дисципліни; теорії виникнення, закони, закономірності і принципи розвитку й розміщення світового господарства; галузеву і функціональну структуру, тенденції в територіальній організації; склад окремих галузей світового господарства та особливості їх територіальної структури; *вміти:* систематизувати й аналізувати теоретичну інформацію з дисципліни; проводити аналіз факторів розвитку і розміщення галузей світового господарства; аналізувати галузеву і функціональну структуру світового господарства; визначати тенденції в територіальній організації світового господарства; визначати проблеми розвитку світового господарства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

Практична робота № 1

Тема. Світове господарство як глобальна географічна система

Мета. Сформулювати основні знання про світове господарство, його формування, сучасний стан, систему понять та показників, які його характеризують.

Питання для обговорення

1. Суть понять «світове господарство» та «світовий ринок». Співвідношення між цими поняттями.
2. Передумови виникнення світового господарства.
3. Основні етапи розвитку світового господарства.
4. Основні риси сучасного етапу розвитку світового господарства.
5. Функціонально-галузева структура світового господарства.
6. Геопросторова структура сучасного світового господарства.

Практичні завдання

1. Використовуючи навчальну літературу, охарактеризуйте етапи розвитку світового господарства, заповнивши таблицю 1.

Таблиця 1

Етапи розвитку світового господарства

Назва етапу та хронологічні рамки	Основні події

2. Схематично зобразіть функціональну модель світового господарства, виділивши центр (ядро), напівпериферію і периферію.
3. Письмово поясніть сутність понять, які відображають чотири основних риси сучасного етапу розвитку світового господарства (глобалізація, багатокладність, різностадійність, циклічність)

Методичні вказівки

Функціональну модель світового господарства доцільно зображати у вигляді трьох кіл, які розміщені у найбільшому колі, яке відображає світове господарство в цілому. До ядра слід віднести такі центри – Північноамериканський, Західноєвропейський, Азіатсько-Тихоокеанський. До напівпериферії належать нові індустріальні країни Азії та Латинської Америки, а також більшість пострадянських країн. До периферії світового господарства відносять: країни централізованої економіки (прокомуністичні), країни

авторитарної економіки (арабські, африканські), країни меркантилістської економіки (латиноамериканські).

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 27-36, 62-83.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ: Либідь, 1996. С. 159-168.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А, Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 5-36.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 111-119.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 37-59.
6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009. С. 282-304.

Практична робота № 2

Тема. Вплив НТР на галузеву і територіальну структуру світового господарства

Мета. Розкрити суть поняття «науково-технічна революція» (НТР) та виявити вплив НТР на галузеву і територіальну структуру світового господарства.

Питання для обговорення

1. Суть понять «науково-технічна революція» та «науково-технічний прогрес».
2. Характерні риси НТР.
3. Провідні напрямки вдосконалення виробництва в умовах НТР.
4. Вплив НТР на галузеву структуру світового господарства.
5. Вплив НТР на територіальну структуру світового господарства.

Практичні завдання

1. Виявіть технологічні зміни світового господарства, охарактеризувавши промислові революції (таблиця 1).

Таблиця 1

Технологічні зміни світового господарства. Промислові революції

Назва промислової революції та її хронологічні рамки	Основні події
---	----------------------

2. Використовуючи дані таблиці 2, побудуйте кругові структурні діаграми галузевої вартості ВВП країн різних соціально-економічних типів. Порівняйте їх між собою. Який тип країн має найбільш прогресивну структуру національної економіки? Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 2

Макрогалузева структура господарства окремих країн світу

№ п/п	Країна	Частка галузей у структурі ВВП		
		Сільське господарство	Промисловість	Сфера послуг
1	Чад	56	13	31
2	Ефіопія	49	10	41
3	Бруней	1	71	28
4	Габон	4	62	34
5	США	1	19	80
6	Австралія	2	21	76

Методичні вказівки

У кругових діаграмах питома вага явищ відкладається від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору за годинниковою стрілкою. Першою бажано відкладати частку найбільш розвиненого явища, далі – по рангу. Кут у $3,6^{\circ}$ відповідає 1 %.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 27-36, 62-83.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ: Либідь, 1996. С. 159-168.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А, Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 5-36.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 111-119.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 37-59.
6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009. С. 282-304.

Практична робота № 3

Тема. **Природні умови і ресурси світового господарства**

Мета. Вивчити особливості розміщення та запаси мінеральних, водних, земельних, лісових ресурсів світу; дати географічну характеристику біологічних і мінеральних ресурсів Світового океану.

Питання для обговорення

1. Класифікація та оцінка природних ресурсів світу.
2. Паливно-енергетичні ресурси світу.
3. Рудні корисні копалини.
4. Нерудна хімічна і будівельна сировина.
5. Земельні, ґрунтові та агрокліматичні ресурси.
6. Водні, біологічні та рекреаційні ресурси світу.
7. Освоєння ресурсів Світового океану.
8. Територіальні поєднання світових природних ресурсів.

Практичні завдання

1. Використовуючи довідковий матеріал, карти атласів, навчальну літературу нанесіть на контурну карту світу найбільші нафтогазоносні провінції та вугільні басейни. Назвіть країни, які мають найбільші запаси паливно-енергетичних ресурсів.

2. Використовуючи карти атласів та навчальну літературу, складіть таблицю 1 «Країни світу, що володіють найбільшими запасами основних видів мінеральних ресурсів». Назвіть до 10 країн. Зробіть письмові висновки.

Таблиця 1

Країни світу, що володіють найбільшими запасами основних видів мінеральних ресурсів

Вид мінеральної сировини	Країни
Нафта	
Природний газ	
Кам'яне вугілля	
Залізні руди	
Боксити	
Мідні руди	
Марганцеві руди	
Хромові руди	
Олов'яні руди	
Золото	
Алмази	
Калійні солі	
Фосфорити, апатити	
Самородна сірка	

3. За даними таблиці 2 побудуйте кругові діаграми структури земельного фонду світу та його регіонів. Назвіть материки та регіони, які мають найбільш і найменш сприятливу структуру земельного фонду.

Таблиця 2

Структура земельного фонду материків і частин світу, %

Регіон	Населені пункти, промислові об'єкти, транспортні мережі	Рілля та багаторічні насадження	Сіножаті і пасовища	Ліси (в т. ч. штучні)	Невгіддя та внутрішні водойми
Європа	5	32	19	26	18
Азія	2	21	15	21	41
Африка	1	11	23	26	39
Північна Америка	3	12	18	33	34
Південна Америка	1	8	19	47	25
Австралія і Океанія	1	5	51	8	35
Світ у цілому	3	11	23	30	33

4. Дайте географічну характеристику біологічних та мінеральних ресурсів Світового океану, використовуючи карти атласу та літературні джерела.

Методичні вказівки

У кругових діаграмах питома вага явищ відкладається від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору за годинниковою стрілкою. Першою бажано відкладати частку найбільш розвиненого явища, далі – по рангу. Кут у $3,6^{\circ}$ відповідає 1 %.

Довідковий матеріал

Найважливіші басейни паливних корисних копалин:

1. *Нафтогазоносні:* Північноаляскінський (США), Затоки Кука (на південь від Аляски), Каліфорнійський, Західний внутрішній (штати Оклахома, Міссурі, Техас – США), Передаппалацький, Мексиканської затоки, дельта р. Маккензі – море Бофорта, Західно-Канадський; Верхньоамазонський (Колумбія, Еквадор); Західносибірський (Тюмень, Росія); Каспійського моря; Північноморський (Велика Британія, Норвегія), Аквітанський (Франція), Центральноєвропейський, Адріатично-Іонічний, Сахаро-Середземноморський, басейн Гвінейської затоки; басейн Перської затоки, Бенгальський (Індія), Нижньоіндійський (північний захід Індостану, північ Аравійського моря), Саравакський (Малайзія, Бруней, Індонезія); Внутрішній Східноавстралійський.

2. *Вугільні*: Фушунський (Китай), Аппалацький (США), Рурський (Німеччина), Силезький (Польща), Донбас (Україна), Кузнецький, Кансько-Ачинський, Тунгуський, Печорський (Росія), Південноафриканський.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 110-138.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ: Либідь, 1996. С. 159-168.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А, Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 53-75.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 96-110.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 87-99.

Практична робота № 4

Тема. Населення і трудові ресурси світу як чинники розвитку світового господарства

Мета. Вивчення географії населення і трудових ресурсів світу; аналіз основних демографічних показників світу та окремих країн і регіонів; удосконалення вмінь і навичок студентів роботи з статистичним, картографічним та графічним матеріалом.

Питання для обговорення

1. Динаміка чисельності населення світу та сучасна демографічна ситуація.
2. Статеві і вікові структури населення.
3. Расовий, мовний та етнічний склад населення світу.
4. Релігійний склад населення світу.
5. Сільське і міське населення світу.
6. Географія світових міграцій.
7. Географія трудових ресурсів світу. Світовий ринок праці.

Практичні завдання

1. На основі таблиці 1 побудуйте графіки динаміки народжуваності населення і поясніть причини відмінних величин народжуваності у різних типологічних групах країн.

Динаміка народжуваності населення в окремих країнах світу
(на 1000 жителів)

Країна	1955-1959	1965	1970	1981	1989	2006	2014	2020
Польща	27,1	17,3	16,8	18,9	15,0	10,0	10,0	10,0
США	24,6	19,4	18,2	15,9	15,0	14,0	13,0	12,0
Франція	18,4	17,8	16,7	14,9	14,0	13,0	13,0	11,0
Йорданія	40,0	48,1	48,9	49,3	39,2	29,0	34,0	22,0
Туніс	42,8	44,3	36,2	35,0	22,0	17,0	19,0	17,0

2. На основі таблиці 2 побудуйте графіки динаміки смертності населення і поясніть причини відмінних величин смертності у країнах різних типологічних груп.

Таблиця 2

Динаміка смертності населення в окремих країнах світу
(на 1000 жителів)

Країна	1946-1950	1951-1955	1961-1963	1970	1981	1989	2006	2014	2020
Великобританія	11,7	11,7	11,9	11,8	11,0	12,0	10,0	9,0	11,0
Туніс	13,3	8,7	10,4	16,0	11,5	7,0	6,0	6,0	6,0
Венесуела	13,5	14,0	7,1	7,8	5,6	5,0	5,0	5,0	7,0
Мексика	17,8	15,4	10,8	9,9	5,9	6,0	5,0	5,0	6,0
Швеція	10,2	9,7	9,9	9,9	11,1	12,0	4,0	10,0	9,0

3. Доповніть таблицю 3 «Географічний розподіл трудових мігрантів за статтю, 2019 р.», порахувавши частку чоловіків і жінок у кожному регіоні. Проаналізуйте показники. Зробіть висновки.

Таблиця 3

Географічний розподіл трудових мігрантів за статтю, 2019 р.

Регіон	Загальна кількість, млн. осіб	Чоловіків, млн. осіб	%	Жінок, млн. осіб	%
Арабські країни	23,0	18,0		5,0	
Центральна і Західна Азія	8,0	4,0		6,0	
Східна Азія	6,0	3,5		2,5	
Східна Європа	14,0	6,0		8,0	
Латинська Америка та Карибський басейн	4,0	2,5		1,5	
Північна Африка	2,0	1,7		0,3	

Північна Америка	37,5	20,0		17,5	
Північна, Південна і Західна Європа	39,0	19,0		20,0	
Південно-Східна Азія та Тихоокеанський регіон	12,0	6,5		5,5	
Південна Азія	7,0	6,0		1,0	
Африка на південь від Сахари	12,0	8,0		4,0	

4. Використовуючи карти атласу та навчальну літературу, заповніть таблицю 4 «Основні релігійні напрями (конфесії) та їх географія». Зробіть висновки.

Таблиця 4

Основні релігійні напрями (конфесії) та їх географія

Релігія	Кількість віруючих, млн. осіб	Головні райони і країни поширення
Світові релігії		
Місцеві (національні релігії)		
Примітивні релігії		

Методичні вказівки

У графіках по горизонталі через 1 см відкладаються роки, по вертикалі – коефіцієнти народжуваності (смертності) населення на 1000 жителів. Графіки для кожної країни будуються різним кольором.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 158-187.
6. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 76-88.
2. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 67-95
3. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. – 2-е изд., испр. – М.: Дрофа, 2003. – С. 104-119.
4. Демоскоп Weekly : веб-сайт. URL : <http://www.demoscope.ru/weekly/>

Практична робота № 5

Тема. Паливно-енергетичний комплекс світу

Мета: визначити структуру паливно-енергетичного та електроенергетичного балансу світу; визначити країни – найбільші виробники нафти, природного газу і вугілля; удосконалювати вміння і навички роботи з статистичним, картографічним та графічним матеріалом.

Питання для обговорення

1. Структура паливно-енергетичного балансу світу
2. Вугільна промисловість світу.
3. Нафтова і нафтопереробна промисловість світу.
4. Газова промисловість світу.
5. Світова електроенергетика.

Практичні завдання

1. За даними таблиці 1 побудуйте кругову діаграму «Структура паливно-енергетичного балансу світу». Письмово проаналізуйте структуру паливно-енергетичного балансу світу. Які зміни, на вашу думку, відбудуться у структурі паливно-енергетичного балансу в майбутньому?

Таблиця 1

Структура паливно-енергетичного балансу світу

Вид палива	Питома вага, %
Нафта	38,6
Вугілля	28,7
Природний газ	22,1
Ядерне паливо	6,9
Гідроенергія	3,7
Усього	100,0

2. Країни, які входять до «десятки» найбільших виробників світу нафти, природного газу і вугілля (табл. 2), позначте на контурній карті трьома різними типами штриховки (вертикальна, горизонтальна, коса). Зафіксуйте випадки перекриття двох або трьох штриховок. Які це країни?

Таблиця 2

Країни – найбільші виробники нафти, природного газу і вугілля (2019 р.)

Нафта	Природний газ	Вугілля
1. США	1. США	1. Китай
2. Росія	2. Росія	2. Індія
3. Саудівська Аравія	3. Іран	3. США
4. Канада	4. Катар	4. Австралія

5. Ірак	5. Китай	5. Індонезія
6. Китай	6. Канада	6. Росія
7. ОАЕ	7. Австралія	7. ПАР
8. Іран	8. Норвегія	8. Німеччина
9. Бразилія	9. Саудівська Аравія	9. Польща
10. Кувейт	10. Алжир	10. Казахстан

3. За даними таблиці 3 побудуйте кругову діаграму структури світового виробництва електроенергії (за типами електростанцій). Зробіть аналіз діаграми.

Таблиця 3

Структура світового виробництва електроенергії

Тип електростанцій	Частка у виробництві електроенергії, %
ТЕС	63
ГЕС	20
АЕС	17
Інші	менше 1

4. Користуючись картами атласу та даними таблиці 4, нанесіть на контурну карту найбільші ГЕС світу. Які особливості їх розміщення?

Таблиця 4

Найпотужніші ГЕС світу

Назва	Потужність, млн. кВт	Річка	Країна
Ітайпу	12,6	Парана	Бразилія/Парагвай
Гурі	10,3	Кароні	Венесуела
Гранд-Кулі	9,8	Колумбія	США
Саяно-Шушенська	6,4	Єнісей	Росія
Красноярська	6,0	Єнісей	Росія
Ла-Гранд-2	5,3	Ла-Гранд	Канада
Черчілл-Фолс	5,2	Черчілл	Канада
Братська	4,5	Ангара	Росія
Усть-Ілімська	4,3	Ангара	Росія
Тукуруї	4,0	Танантінс	Бразилія

Методичні вказівки

У кругових діаграмах питома вага явищ відкладається від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору за годинниковою стрілкою. Першою бажано відкладати частку найбільш розвиненого явища, далі – по рангу. Кут у $3,6^{\circ}$ відповідає 1 %.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 203-230.

- Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 98-111.
- Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 120-125.
- Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. М.: Дрофа, 2003. С. 123-127.

Практична робота № 6

Тема. Географія світової металургії

Мета. Визначити чинники розміщення галузей металургії світу; охарактеризувати галузеву структуру металургійного комплексу світу; визначити найбільші країни-виробники та експортери чорних і кольорових металів; удосконалити навички роботи з картографічним, графічним та статистичним матеріалом.

Питання для обговорення

- Галузева структура металургійного комплексу світу.
- Чинники розміщення підприємств чорної і кольорової металургії. Як під впливом НТР змінилася роль окремих чинників?
- Географія чорної металургії світу.
- Класифікація кольорових металів, приклади.
- Географія окремих галузей кольорової металургії.
- Перспективи розвитку окремих галузей металургійного комплексу.

Практичні завдання

- Письмово поясніть терміни: «конструкційні матеріали», «легування», «рафінування», «домна», «мартен», «агломерат», «концентрат», «кокс», «флюс», «шихта», «скрап», «глинозем».
- Нанесіть на контурну карту найбільші у світі родовища залізної, мідної руди та бокситів. Країни, які входять до «Топ-10» по кожному з трьох названих видів рудної сировини (таблиця 1), позначте трьома різними типами штриховки. Зафіксуйте випадки перекриття штриховок. Назвіть ці країни.

Таблиця 1

Країни – найбільші виробники залізної, мідної руди та бокситів

№ з/п	Залізна руда	№ з/п	Мідна руда	№ з/п	Боксити
1	Китай	1	Чилі	1	Австралія
2	Бразилія	2	США	2	Гвінея
3	Австралія	3	Канада	3	Ямайка

4	Росія	4	Замбія	4	Бразилія
5	США	5	ДР Конго	5	Росія
6	Індія	6	Росія	6	Сурінам
7	Україна	7	Перу	7	Греція
8	Канада	8	Казахстан	8	Угорщина
9	ПАР	9	Польща	9	Хорватія
10	Венесуела	10	Австралія	10	Франція

3. На основі статистичних даних таблиці 2 розрахуйте частки країн у світовому виробництві сталі, запишіть їх у відповідну колонку та побудуйте структурну діаграму світового виробництва сталі.

Таблиця 2

Країни – найбільші виробники сталі у 2018 р.

№ п/п	Країна	Виплавка сталі, млн. т	Частка у світовому виробництві, %
1	Китай	928	
2	Індія	106	
3	Японія	104	
4	США	87	
5	Південна Корея	72	
6	Росія	71	
7	Німеччина	42	
8	Туреччина	37	
9	Бразилія	35	
10	Іран	25	
	Інші країни	283	
	Світ в цілому	1790	

4. Використовуючи карти атласу, навчальну літературу та інтернет-джерела, заповніть таблицю 3 «Найбільші країни–виробники провідних кольорових металів». Порівняйте їх з ієрархією країн-виробників рудних концентратів, зробіть висновки.

Таблиця 3

Найбільші країни – виробники провідних кольорових металів

№ з/п	Топ-10 з виплавки алюмінію	№ з/п	Топ-10 з виплавки міді	№ з/п	Топ-10 з виплавки цинку
1		1		1	
2		2		2	
3		3		3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	
7		7		7	
8		8		8	
9		9		9	
10		10		10	

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 232-243.
2. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 117-121.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 125-129.
4. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. М.: Дрофа, 2003. С. 127-129.

Практична робота № 7

Тема. Географія світового машинобудування

Мета. Визначити чинники розміщення галузей машинобудування; охарактеризувати галузеву структуру машинобудування світу; визначити найбільші країни-виробники та експортери продукції машинобудування; удосконалити навички роботи з картографічним, графічним та статистичним матеріалом.

Питання для обговорення

1. Історія зародження і диверсифікації машинобудування світу. Співвідношення між «старими», «новими» і «новітніми» галузями машинобудування.
2. Географія транспортного машинобудування світу.
3. Географія точного та електротехнічного машинобудування світу.
4. Військово-промисловий комплекс світу.
5. Основні елементи територіальної структури машинобудування світу.
6. Головні машинобудівні райони світу.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю 1 прикладами галузей машинобудування.

Таблиця 1

Структура сучасного машинобудування з погляду НТР

«Старі» галузі	«Нові» галузі	«Новітні» галузі

2. Доповніть таблицю 2, розрахувавши частку Топ-10 країн за виробництвом автомобілів у 2019 р. Зробіть аналіз. Користуючись інтернет-джерелами, назвіть найбільші автомобільні компанії світу, їх штаб-квартири та обсяг виробництва автомобілів у 2018-2019 рр.

Таблиця 2

Найбільші країни – виробники автомобілів у 2019 р.

№ з/п	Країна	Кількість	Частка у світовому виробництві, %
1	Китай	25721	
2	США	10880	
3	Японія	9684	
4	Німеччина	4661	
5	Індія	4516	
6	Мексика	3987	
7	Південна Корея	3951	
8	Бразилія	2945	
9	Іспанія	2822	
10	Франція	2202	
	Інші країни	20418	
	Світ	91787	100

3. Використовуючи картографічні джерела та навчальну літературу, заповніть таблицю 3, вказавши основні чинники розміщення та найбільші країни-виробники; для важкого машинобудування – райони розміщення. Зробіть висновки.

Таблиця 3

Галузева і територіальна структура світового машинобудування

Галузі і підгалузі машинобудування	Чинники розміщення	Основні країни та райони
Важке		Рейнсько-Рурський (ФРН).....
Загальне 1) Транспортне - Суднобудування - Літакобудування - Залізничне 2) Сільськогосподарське		Китай,
Середнє 1) Верстатобудування 2) Автомобілебудування 3) Тракторобудування		
Точне 1) Приладобудування 2) Електротехніка 3) електроніка		

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 244-251.
2. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 121-125.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 129-131.
4. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 129-133.

Практична робота № 8

Тема. Географія хімічної і лісової промисловості світу

Мета. Визначити галузеву структуру хімічного та лісопромислового комплексів, чинники розміщення окремих галузей; визначити країни – найбільші виробники окремих видів продукції хімічної та лісової промисловості; удосконалювати вміння і навички роботи з статистичним, картографічним та графічним матеріалом.

Питання для обговорення

1. Галузева структура хімічної промисловості світу та чинники розміщення окремих галузей.
2. Географія гірничо-хімічної промисловості та основної хімії.
3. Географія хімії органічного синтезу.
4. Галузева структура лісопромислового комплексу світу та чинники розміщення окремих його галузей.
5. Географія лісозаготівельної та деревообробної промисловості світу.
6. Географія целюлозно-паперової та лісохімічної промисловості світу.

Практичні завдання

1. Користуючись картами атласу, навчальною літературою, складіть таблицю 1 «Галузева і територіальна структура хімічної промисловості світу». Зробіть висновки.

Таблиця 1

Галузева і територіальна структура хімічної промисловості світу

Галузі і підгалузі хімічної промисловості	Чинники розміщення	Країни і регіони світу
Гірничо-хімічна - Калійні солі - Фосфорити, апатити - Самородна сірка		

Основна хімія - Виробництво кислот - Виробництво мінеральних добрив <i>азотних</i> <i>фосфорних</i> <i>калійних</i>		
Хімія органічного синтезу - Нафтохімічна - Виробництво синтетичних смол і пластмас - Виробництво синтетичного каучуку - Виробництво хімічних волокон		
Побутова хімія		
Хіміко-фармацевтична		
Парфумерно-косметична		

- Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела, дати характеристику одного з трьох основних районів хімічної промисловості світу – Північноамериканського, Західноєвропейського, Азіатсько-Тихоокеанського (за вибором студента). У характеристиці вказати сировинну базу, чинники розвитку і розміщення, основні країни – виробники, найбільші центри хімічної промисловості, найбільші компанії.
- На основі статистичних даних таблиці 2 розрахувати частки країн у світовому виробництві целюлози і паперу і газетного паперу, а також частку газетного паперу у загальному виробництві паперу і целюлози для кожної країни і світу в цілому. Доповнити таблицю. На основі отриманих показників побудувати кругові діаграми. Порівняти їх, зробити висновки.

Таблиця 2

Найбільші країни-виробники целюлози і паперу і газетного паперу, 2019 р.

№ з/п	Топ-10 з виробництва целюлози і паперу	Млн. т	%	№ з/п	Топ-10 з виробництва газетного паперу	Млн. т	%	Частка газетного паперу, %
1	Китай	112,6		1	Канада	3,1		
2	США	71,9		2	Японія	2,8		
3	Японія	26,1		3	Китай	2,4		
4	Німеччина	22,6		4	Росія	1,4		
5	Індія	15,0		5	Німеччина	1,4		
6	Південна Корея	11,6		6	Індія	1,3		
7	Бразилія	10,3		7	США	1,2		

8	Індонезія	10,2		8	Південна Корея	1,1		
9	Фінляндія	10,1		9	Швеція	1,0		
10	Канада	10,1		10	Франція	0,8		
	Інші країни				Інші країни			
	Світ	337,5			Світ	22,2	100	

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 252-258, 260-263.
2. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 125-129.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 131-134.
4. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. М.: Дрофа, 2003. С. 133-135.

Практична робота № 9

Тема. **Географія легкої і харчової промисловості світу**

Мета. Визначити галузеву структуру легкої та харчової промисловості світу, основні чинники їх розміщення та розвитку; визначити країни – найбільші виробники окремих видів продукції легкої та харчової промисловості; удосконалювати вміння і навички роботи з статистичним, картографічним та графічним матеріалом.

Питання для обговорення

1. Галузева структура легкої промисловості світу та чинники її розвитку та розміщення.
2. Географія текстильної промисловості світу.
3. Галузева структура харчової промисловості світу та чинники її розвитку та розміщення.
4. Особливості розвитку та розміщення галузей харчової промисловості в країнах світу.
5. Рибпромисловий комплекс світу.

Практичні завдання

1. Нанесіть на контурну карту країни, які входять до десятки найбільших виробників бавовняних, вовняних та лляних тканин (табл. 1), позначте їх різними типами штриховки (вертикальна, горизонтальна, коса). Зафіксуйте випадки перекриття двох або трьох штриховок. Які ці країни?

Країни – лідери за виробництвом бавовняних, вовняних та лляних тканин

Бавовняні тканини	Вовняні тканини	Лляні тканини
1. Китай	1. Італія	1. Росія
2. Індія	2. Китай	2. Білорусь
3. США	3. Туреччина	3. Іспанія
4. Росія	4. Японія	4. Литва
5. Єгипет	5. Росія	5. Чехія
6. Бразилія	6. Німеччина	6. Франція
7. Італія	7. Литва	7. Естонія
8. Пакистан	8. США	8. Україна
9. Тайвань	9. Мексика	9. Румунія
10. Туреччина	10. Сирія	10. Словенія

2. Використовуючи картографічні джерела, навчальну літературу та інтернет-джерела, заповніть таблицю 2 «Найбільші країни-виробники продукції харчової промисловості». Зробіть висновки.

Таблиця 2

Найбільші країни-виробники продукції харчової промисловості

Продукція харчової промисловості	Країни
Цукор	
Соняшникова олія	
Пальмова олія	
Молоко	
М'ясо	
Вино	

3. Дайте письмову характеристику рибпромислового комплексу світу, вказавши обсяги вилову риби і морепродуктів, основні регіони вилову, найбільші країни рибної і рибоконсервної промисловості. Назвіть країни, які мають найбільші риболовецькі флоти та рефрижератори.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 264-278.
2. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 129-135.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 134-135.

4. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. М.: Дрофа, 2003. С. 125-137.

Практична робота №10

Тема. Географія сільського господарства світу

Мета. Встановити структурні й територіальні особливості сільського господарства світу в зв'язку із ресурсами його розвитку; визначити основні групи сучасних типів сільського господарства світу.

Питання для обговорення

1. Основні етапи й особливості розвитку сільського господарства світу.
2. НТР і сільське господарство. Географічні відмінності в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства.
3. Географія рослинництва світу:
 - 3.1. Зернове господарство;
 - 3.2. Вирощування технічних культур;
 - 3.3. Плодівництво і овочівництво.
4. Географія тваринництва світу.
5. Регіональні особливості світового сільського господарства.

Практичні завдання

1. На основі використання літературних джерел доповніть таблицю 1 «Основні групи сучасних типів сільського господарства світу».

Таблиця 1

Основні групи сучасних типів сільського господарства світу

№ п/п	Соціальна категорія, товарність	Виробничі форми, спеціалізація, головні галузі (культури, види худоби), енергетична оснащеність, інтенсивність	Розміщення: регіони (країни) світу
1.	Родоплемінне і общинне, споживче і напівтоварне господарство		
2.	Традиційне дрібне, селянське, напівтоварне		
3.	Традиційне велике, поміщицько-латифундське, напівтоварне		
4.	Товарне капіталістичне (ринкове):		

	А. Фермерське Б. Планаційне		
5.	Товарне виробничо-кооперативне, фермерське і селянське господарство		

2. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту ФАО (FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>), доповніть таблицю 2 «Динаміка виробництва зернових культур». На основі розрахованих показників побудуйте структурні кругові діаграми виробництва зернових культур (2000, 2010, 2020 рр.). Поясніть, як змінилася частка окремих культур?

Таблиця 2

Динаміка виробництва зернових культур, млн. т

Зернові культури	Збір зернових, млн. т		
	2000	2010	2020
Зернові, всього	2060,2	2546,6	
Пшениця	585,7	674,9	
Рис	599,4	718,3	
Кукурудза	592,5	875,1	
Ячмінь	133,1	132,4	
Овес	26,1	21,0	
Жито	20,1	14,5	
Просо	27,7	25,6	
Сорго	55,7	58,1	

3. Письмово поясніть, які переваги має тваринництво над рослинництвом. Чому високорозвинені країни мають вищі темпи приросту валової продукції тваринництва? Чому за показниками середньодушового виробництва тваринницької продукції на провідних позиціях знаходяться високорозвинені країни, хоча за розмірами поголів'я країни «третього світу»?
4. Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела (FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>) заповніть таблицю 2 «Тваринництво світу в 2020 р.». Зробіть висновки.

Таблиця 2

Тваринництво світу в 2020 р.

Назва показника	Одиниця виміру	Кількісні показники
Поголів'я ВРХ, в т. ч. корів		
Поголів'я свиней		
Поголів'я овець		
Поголів'я курей		
Поголів'я коней		

Поголів'я верблюдів		
Виробництво м'яса		
Виробництво молока		
Виробництво вовни		
Виробництво меду		
Виллов риби		

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 280-315.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ: Либідь, 1996. С. 193-198.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А, Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 136-152.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 135-142.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 138-164.
6. FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>.

Практична робота № 11

Тема. **Географія транспорту світу**

Мета. Визначити місце транспорту в світовому господарстві; виявити головні особливості діяльності різних видів транспорту, тенденції у його геопросторовій організації, зростання ролі окремих транспортних вузлів, розвитку транспортної мережі та глобальних логістичних каналів; дати характеристику регіональних транспортних систем.

Питання для обговорення

1. Основні параметри та тенденції розвитку світової транспортної системи.
2. Географія сухопутних видів транспорту світу.
3. Трубопровідний транспорт світу.
4. Водний транспорт світу.
5. Авіаційний транспорт світу.
6. Північноамериканська регіональна транспортна система.
7. Транспортна система країн Західної Європи.
8. Особливості та проблеми розвитку транспортних систем країн, що розвиваються.

Практичні завдання

1. Поясніть, що таке країна «зручного прапора» або «вільної реєстрації». Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела, складіть рейтинг 10 перших країн «зручного прапора». Результати оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Країни «зручного прапора»

№ п/п	Країна	Кількість суден, одиниць	Тоннаж морського флоту, бр.-реєстр. т

2. На контурній карті світу способом значків позначте найбільші за вантажообігом морські порти світу (табл. 2) і 10 держав, які володіють найбільшим (за тоннажем) морським торговельним флотом, використовуючи також дані таблиці 1. Зробіть висновки.

Таблиця 2

Найбільші морські порти світу, 2020 р.

№ з/п	Порт	Країна	Обсяг вантажів, млн. т
1	Шанхай	Китай	43,3
2	Сінгапур	Сінгапур	37,2
3	Нінбо	Китай	27,5
4	Шеньчжень	Китай	25,8
5	Гуанчжоу	Китай	23,2
6	Пусан	Південна Корея	22,0
7	Циндао	Китай	21,0
8	Гонконг	Китай	18,4
9	Тяньцзінь	Китай	17,3
10	Роттердам	Нідерланди	14,8
11	Дубай	ОАЕ	14,1
12	Порт-Кланг	Малайзія	13,6
13	Антверпен	Бельгія	11,9
14	Сяминь	Китай	11,1
15	Гаосюн	Тайвань	10,4

3. На контурній карті світу способом значків позначте найбільші за пасажирообігом аеропорти світу (табл. 3), з-поміж них виділіть найбільші авіавузли і авіахаби.

Таблиця 3

Найбільші аеропорти світу, 2020 р.

№ з/п	Назва аеропорту	Місто	Країна	Пасажирообіг, млн. пас.
-------	-----------------	-------	--------	-------------------------

1	Харстфілд	Атланта	США	103,9
2	Столичний	Пекін	Китай	95,8
3	Дубай	Дубай	ОАЕ	88,2
4	Ханеда	Токіо	Японія	85,2
5	Лос-Анжелес	Лос-Анжелес	США	84,6
6	О'Хейр	Чикаго	США	79,8
7	Хітроу	Лондон	Великобританія	77,9
8	Гонконг	Гонконг	Китай	72,7
9	Падун	Шанхай	Китай	70,0
10	Шарль-де-Голль	Париж	Франція	69,5
11	Схіпхол	Амстердам	Нідерланди	68,4
12	Даллас/Форт-Уерт	Даллас/Форт-Уерт	США	67,1
13	Гуанчжоу	Гуанчжоу	Китай	65,8
14	Франкфурт-на-Майні	Франкфурт-на-Майні	Німеччина	64,5
15	Ататюрк	Стамбул	Туреччина	63,7

4. Використовуючи карти атласу та навчальну літературу, складіть економіко-географічну характеристику регіональної транспортної системи (за вибором студента): Західноєвропейська, Північноамериканська, Латиноамериканська, Євразійська, Австралійська, Африканська та ін. У характеристиці необхідно визначити провідні види транспорту у перевезенні вантажів і пасажирів, у зовнішніх і внутрішніх перевезеннях; вказати довжину і густоту шляхів сполучення; назвати основні транспортні магістралі, найбільші морські і річкові порти, аеропорти тощо; визначити основні проблеми транспорту.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 323-380.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ: Либідь, 1996. С. 193-198.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 166-184.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 144-149.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 153-164.
6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009. С. 386-394.
7. Кирилук А. В. Зручний прапор та безпека мореплавства. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3423/%D0%9A%D0%B>

8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

8. Покотілов І. П. Міжнародний реєстр суден – детермінант конкурентних переваг морської галузі. URL: http://kma.ks.ua/ua/images/science/publications/2012/1_6/pokotil.pdf.

Практична робота № 12

Тема. Географія світового зв'язку

Мета. Визначити галузеву структуру зв'язку, передумови та історичні особливості розвитку зв'язку в країнах світу; з'ясувати особливості розвитку і розміщення окремих видів зв'язку, регіональні особливості зв'язку.

Питання для обговорення

1. Суть, призначення та види зв'язку.
2. Передумови та історичні особливості розвитку зв'язку в країнах світу.
3. Особливості розвитку та розміщення традиційних видів зв'язку (поштового, телеграфного, телефонного).
4. Розвиток і розміщення новітніх видів електрозв'язку.
5. Міжнародні комп'ютерні мережі. Регіональна структура Інтернету.
6. Регіональні особливості розвитку зв'язку.

Практичні завдання

1. Накресліть схему галузевої структури зв'язку, відобразивши на ній такі види зв'язку як поштовий, електричний та фельд'єгерський.
2. Письмово проаналізуйте дані таблиці 1 і визначте регіони з найбільшою і найменшою часткою Інтернет-користувачів. Порівняйте показники 2005 і 2019 рр. За даними таблиці 1 побудуйте стовпчикові діаграми частки інтернет-користувачів за регіонами світу у 2005 і 2019 рр.

Таблиця 1

Частка Інтернет-користувачів за регіонами світу, %

	2005	2010	2017	2019
Африка	2	10	21,8	28,2
Північна і Південна Америка	36	49	65,9	77,2
Арабські країни	8	26	43,7	51,6
Азія і Океанія	9	23	43,9	48,4
Країни СНД (пострадянські)	10	34	67,7	72,2
Європа	46	67	79,6	82,5

3. За даними таблиці 2 розрахуйте частку користувачів Інтернетом від загальної чисельності населення у 20 перших країнах світу за кількістю користувачів. Результати занесіть у таблицю. Проаналізуйте дані.

Таблиця 2

Топ-20 країн з найбільшою кількістю користувачів Інтернетом, 2018 р.

№ з/п	Країна	Кількість користувачів Інтернетом	% від населення
	Весь світ	4100000000	53,6
1	Китай	751889119	
2	Індія	446759327	
3	США	285519020	
4	Бразилія	140908998	
5	Росія	114920477	
6	Японія	106725643	
7	Індонезія	109552842	
8	Нігерія	85450052	
9	Мексика	82843369	
10	Німеччина	72202773	
11	В'єтнам	68267875	
12	Філіппіни	63588975	
13	Великобританія	61784878	
14	Іран	58117322	
15	Туреччина	57725143	
16	Франція	55265718	
17	Республіка Корея	49309955	
18	Єгипет	46644728	
19	Італія	46305301	
20	Іспанія	42478990	

4. За даними таблиці 3 розрахуйте частку мобільних телефонів від загальної чисельності населення у 20 перших країнах світу. Результати занесіть у таблицю. Проаналізуйте дані. Порівняйте дані таблиць 2 і 3.

Таблиця 3

Топ-20 країн з найбільшою кількістю мобільних телефонів, 2018 р.

№ з/п	Країна	Мобільні телефони, шт	% від населення
1	Китай	1 649 301 700	
2	Індія	1 176 021 869	
3	США	422 000 000	
4	Індонезія	319 434 605	
5	Росія	229 431 008	
6	Бразилія	207 046 810	

7	Японія	179 872 794	
8	Нігерія	172 730 603	
9	Бангладеш	161 771 617	
10	Пакистан	153 986 607	
11	В'єтнам	140 639 140	
12	Філіппіни	134 592 608	
13	Таїланд	125 098 000	
14	Мексика	120 173 510	
15	Німеччина	107 500 000	
16	Єгипет	93 784 497	
17	ПАР	92 427 958	
18	Іран	88 722 442	
19	Італія	83 342 486	
20	Великобританія	79 472 341	

Рекомендована література

1. Алісов Н. В., Хорев Б. С. Экономическая и социальная география (общий обзор). Москва: Гардарики, 2000. С. 157-186.
2. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 434-466.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 184-187.
4. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник Одеса: Астропринт, 2009. С. 370-375.

Практична робота № 13

Тема. Роль сфери послуг у світовому господарстві

Мета. Визначити місце сфери послуг у світовій економіці; проаналізувати географічні особливості її розвитку за головними показниками; дати характеристику окремих світових ринків послуг.

Питання для обговорення

1. Суть, класифікація та особливості послуг.
2. Географічна і видова структура світового ринку послуг.
3. Географія міжнародного туризму.
4. Географія окремих галузей сфери послуг.

Практичні завдання

1. За даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО) та «Світового атласу даних» заповніть таблицю 1 «Країни-лідери на світовому ринку

в'їзного і виїзного туризму в 2020 р.». Зробіть письмовий аналіз отриманих результатів.

Таблиця 1

Країни-лідери на світовому ринку в'їзного і виїзного туризму в 2020 р., млн. осіб

№ п/п	В'їзний (іноземний) туризм		№ п/п	Виїзний (зарубіжний) туризм	
	країна	Кількість туристів		країна	Кількість туристів
1			1		
2			2		
3			3		
4			4		
5			5		
6			6		
7			7		
8			8		
9			9		
10			10		

2. На контурну карту нанесіть головні фінансові центри світу (міста, в яких розташовані найбільші фондові біржі і штаб-квартири ТНК). Позначте на карті (штриховкою) країни з великою часткою страхування і фінансових послуг у структурі експорту послуг країни, використовуючи дані табл. 2.

Таблиця 2

Частка страхових і фінансових послуг у структурі експорту послуг

Країна	Частка, %	Країна	Частка, %
Люксембург	60	Гайяна	12
Швейцарія	31	Бахрейн	12
Великобританія	29	Канада	11
Лівія	21	Перу	10
Ірландія	19	Гвінея-Бісау	10
Малаві	17	Кіпр	10
Сінгапур	15	ДР Конго	10
Гвінея	15	Панама	9
США	14	Кот-д'Івуар	9
Таджикистан	12	Болівія	9
Мексика	12	Алжир	9

3. Використовуючи навчальну та наукову літературу, інтернет-джерела, дайте коротку характеристику окремих світових ринків послуг: фінансових, страхових, консалтингових, освітніх, наукових, рекламних, орендних послуг, ринку капіталів та інвестицій та ін. (за вибором студента).

Рекомендована література

1. Всесвітня Туристична Організація: веб-сайт. URL: <https://www.unwto.org>.
2. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 27-30, 507-517, 541-550.
3. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А, Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 153-158, 187-192.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 118-119, 142-144.
5. Мировой Атлас Данных: веб-сайт. URL: <https://knoema.ru/atlas>.
6. Світовий ринок товарів та послуг : навч.-метод. посібник / Л.Л. Носач та ін. Харків: Форт, 2014. 295 с.
7. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 165-172.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник Одеса: Астропринт, 2009. С. 395-420.

Практична робота № 14

Тема. Міжнародні економічні відносини і світогосподарські зв'язки

Мета. Визначити суть та структуру міжнародних економічних відносин і світогосподарських зв'язків, сучасні тенденції у їх розвитку; виявити географічні особливості міжнародної торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці, світового фінансового ринку.

Питання для обговорення

1. Суть і структура міжнародних економічних відносин.
2. Зміст міжнародної торгівлі та сучасні тенденції в її розвитку.
3. Географія міжнародної торгівлі товарами.
4. Географія міжнародної торгівлі послугами.
5. Географія міжнародної торгівлі продукцією інтелектуальної праці.
6. Географія світового фінансового ринку.

Практичні завдання

1. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ та «Світового Атласу Даних», заповніть таблицю 1 «Країни – лідери у світовій торгівлі товарами у 2020 р.», у якій наведіть дані по десяти перших країнах у рейтингу. Проаналізуйте дані таблиці.

Таблиця 1

Країни – лідери у світовій торгівлі товарами у 2020 р.

Місце	Експортери	Обсяг.	Частка,	Місце	Імпортери	Обсяг,	Частка,
-------	------------	--------	---------	-------	-----------	--------	---------

країни		млрд. дол. США	%	країни		млрд. дол. США	%
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
5				5			
6				6			
7				7			
8				8			
9				9			
10				10			
Разом 10 країн				Разом 10 країн			
Світовий експорт товарів			100,0	Світовий імпорт товарів			100,0

- За даним таблиці 1 побудуйте кругові діаграми «Географічна структура світового експорту товарів у 2020 р.» і «Географічна структура світового імпорту товарів у 2020 р.».
- Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ, заповніть таблицю 2 «Товарна структура світового експорту, 2020 р.». Дані таблиці проаналізуйте.

Таблиця 3

Товарна структура світового експорту, 2020 р.

Товарна група	Обсяг експорту, млрд. дол. США	% до підсумку
Сільськогосподарська продукція		
Паливо і продукція гірничодобувної промисловості		
Паливо		
Готові вироби		
Залізо і сталь		
Хімікати		
Офісне і телекомунікаційне обладнання		
Машини і транспортні засоби		
Текстиль		
Одяг		

- Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ і сайту «Світовий Атлас Даних», заповніть таблицю 3 «Країни – лідери у світовій торгівлі послугами у 2020 р.», у якій наведіть дані по десяти перших країнах у рейтингу. Проаналізуйте дані таблиці.

Таблиця 3

Країни – лідери у світовій торгівлі послугами у 2020 р.

Місце країни	Експортери	Обсяг, млрд.	Частка, %	Місце країни	Імпортери	Обсяг, млрд.	Частка, %
--------------	------------	--------------	-----------	--------------	-----------	--------------	-----------

		дол. США				дол. США	
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
5				5			
6				6			
7				7			
8				8			
9				9			
10				10			
Разом 10 країн				Разом 10 країн			
Світовий експорт послуг			100,0	Світовий імпорт товарів			100,0

5. За даним таблиці 3 побудувати кругові діаграми «Географічна структура світового експорту послуг у 2020 р.» і «Географічна структура світового імпорту послуг у 2020 р.».

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 553-566.
2. Голиков А. Г., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. Киев: Центр учебной литературы, 2008. С. 194-203.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 149-153.
4. Мировой Атлас Данных: веб-сайт. URL: <https://knoema.ru/atlas>.
5. Світовий ринок товарів та послуг : навч.-метод. посібник / Л.Л. Носач та ін. Харків: Форт, 2014. 295 с.
6. Світова Організація Торгівлі: веб-сайт. URL: www.wto.org/statistics.
7. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. Москва: Дрофа, 2003. С. 173-185.

Практична робота № 15

Тема. **Глобальні проблеми світового господарства**

Мета. Розкрити суть та класифікацію глобальних проблем світового господарства; охарактеризувати окремі глобальні проблеми людства, визначити шляхи їх вирішення.

Питання для обговорення

1. Глобалістика як наука, що вивчає глобальні проблеми людства.
2. Проблема збереження миру та війни.

3. Проблеми народонаселення.
4. Глобальні екологічні проблеми.
5. Економічні та соціальні проблеми.
6. Продовольча проблема.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю 1, використовуючи навчальну літературу та Інтернет-джерела.

Таблиця 1

Комплекс глобальних і субглобальних проблем людства

Глобальні проблеми	
1	
2	
3	
4	
5	
Субглобальні проблеми	
1	
2	
3	

2. Письмово поясніть, у чому полягає сутність транскордонних екологічних проблем. Які є пропозиції щодо їхнього вирішення?
3. Охарактеризуйте (за вибором) одну із глобальних соціальних проблем людства за планом: 1) сутність проблеми, масштабність прояву; 2) причини виникнення; 3) можливі шляхи розв'язання.

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. С. 148-156, 170-177, 474-484.
2. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. С. 153-177.
3. Савельєва А. О. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/4249-15201-1-PB.pdf.
4. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. 2-е изд., испр. М.: Дрофа, 2003. С. 96-103.

Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі поточного і підсумкового контролю. Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за поточне тестування (аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійну роботу впродовж семестру.

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу з дисципліни – 100 балів. За поточну успішність студент може отримати максимум 40 балів, за виконання підсумкових завдань (2 модульних контрольних роботи) – 60 балів.

Теми семінарських (практичних) занять сформовані із поєднання усних запитань для обговорення та практичних завдань (розрахунково-аналітичні завдання, складання таблиць, графіків, картосхем, діаграм тощо) та оцінюються у 2 або 3 бали кожне залежно від складності практичних завдань. Практичні навички можуть бути оцінені, якщо виконано всі завдання, правильно оформлено роботу, написані висновки.

Самостійна робота оцінюється під час усних відповідей студентів та включається до загальної оцінки теми під час виконання практичного заняття, а також під час написання модульних контрольних робіт.

Модуль 2 передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання двох модульних контрольних робіт (у формі тестових завдань різної складності), кожна з яких оцінюється у 30 балів (для заочної форми навчання передбачена одна модульна контрольна робота у формі тестових завдань на 60 балів).

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної культури і *доброчесності*. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставлених завдань.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності студента на семінарських (практичних) заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських (практичних) занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбуватися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

Формою підсумкового контролю є залік. Студент, який упродовж семестру набрав не менше 60 балів, має право не складати залік. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру. У випадку незадовільної оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши окремі види робіт (здати практичні роботи, здати або перездати окремі теми, написати підсумковий тест).

Рекомендована література

Основна

1. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 688 с.
2. Воронин В. П. Мировое хозяйство и экономика стран мира: учеб. пособие для вузов. Москва: Финансы и статистика, 2007. 237 с.
3. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ: Знання, 2011. 640 с.
4. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. 2-е вид. стер., Київ: Знання, 2014. 637 с.
5. Голиков А. П., Грицак Ю. П., Казакова Н. А., Сидоров В. П. География мирового хозяйства: учеб. пособие / под ред. А. П. Голикова. Киев: Центр учебной л-ры. 2008. 212 с.
6. Економічна і соціальна географія світу: навч. посіб. / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. 670 с.
7. Максаковский В. П. Географическая картина мира : в 2-х кн. Кн. 1: Общая характеристика мира. Москва: Дрофа, 2004. 496 с.
8. Нікітіна М. Г. Світове господарство та міжнародні відносини: просторові аспекти розвитку: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 192 с.
9. Соціально-економічна географія світу / за ред. Кузика С. П. Тернопіль : Підручники і посібники, 1998. 256 с.
10. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. Москва: Дрофа, 2003. 560 с.
11. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.

Додаткова

1. Атлас глобальних проблем світу. Київ: ДНВП «Картографія», 2009. 144 с.
2. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2005. 704 с.
3. Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти. Київ: Знання, 2004. 740 с.
4. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн / за ред. Є. П. Качана. Тернопіль, 1997. 200 с.

5. Мироненко Н. С. Введение в географию мирового хозяйства: Международное разделение труда. Москва : Аспект-Пресс, 2006. 253 с.
6. Родионова И. А. Учебное пособие по географии. Политическая карта мира. География мирового хозяйства. Москва: Московский лицей, 1996. 159 с.
7. Родионова И. А. Промышленность мира: территориальные сдвиги во 2-й половине XX в. Москва: Московский лицей, 2002. 271 с.
8. Романова Э. П., Куракова Л. И., Ермаков Ю. Г. Природные ресурсы мира. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1993. 304 с.
9. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: навч. посіб. Київ: Вікар, 2001. 377 с.
10. Фаминский И. П. Мировое хозяйство: динамика, структура производства, мировые товарные рынки : учеб. пособие. Москва: Магистр, 2007. 670 с.

Навчально-методичне видання

Мандрик Ірина Петрівна

Географія світового господарства

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт

Видання друкується в авторській редакції

Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021